

Úvod

„Nejsme povoláni k následování Krista kráčejího po moři, ale k následování jeho obyčejných kroků.“

Martin Luther

I. Jedinečné místo v kánonu

První list Janův je jako rodinné album fotografií. Znárodnuje členy Boží rodiny. Stejně jako se děti podobají svým rodičům, tak i Boží děti mají podobu Boží. Tento list popisuje tyto společné rysy. Když se člověk stane Božím dítětem, obdrží život od Boha – život věčný. Všichni, kdo mají tento život, prokazují jej zcela určitým způsobem. Tak například uznávají Ježíše Krista za svého Pána a Spasitele, milují Boha, milují také Boží děti, poslouchají Boží přikázání a již dále nehřeší. Toto jsou některé ze znaků věčného života. Jan napsal tento list, aby všichni, kdo mají tyto rodinné rysy, *věděli*, že mají věčný život (1J 5,13).

První list Janův je v mnoha ohledech neobvyklý. Ačkoli se jedná o skutečný dopis, není v něm uvedeno jméno autora ani adresáta. Nepochybně se vzájemně znali. Dalším pozoruhodným rysem této krásné knihy je vyjadřování hlubokých duchovních pravd pomocí stručných, jednoduchých vět s vhodnými slovy. Kdo tvrdí, že hluboká pravda se musí vyjadřovat složitými větami? Obáváme se, že to, co někteří lidé nemoudře vyzdvihují v kázání či v psaném textu jako „hluboké“, je pouze zmatené nebo nejasné.

První list Janův si zaslouží důkladné přemýšlení nad svým obsahem a poctivé studium.

Na první pohled se zdá, že autor se s drobnými *rozdíly* opakuje – ale právě těchto významových odstínů je třeba si všimnout.

II. Autorství

Vnější důkazy autorství 1. listu Janova jsou velmi rané a silné. Jana, který napsal čtvrté evangelium, uvádí jako autora epistoly konkrétně Ireneus, Klement z Alexandrie, Tertulllián, Origenes a jeho žák Dionysius.

Podobně jako autor listu Židům, pisatel 1. Jana nezmiňuje své jméno. Na rozdíl od listu Židům však 1. list Janův obsahuje o autorovi *vnitřní důkazy*.

První čtyři verše ukazují, že pisatel Krista dobře znal a strávil s ním nějaký čas. Tím se značně zužuje okruh možných autorů a ve shodě s tradicí se jedná o apoštola Jana.

Toto ještě posiluje apoštolský tón listu: autor píše s autoritou, s citlivostí staršího duchovního vůdce („mé děti“), a dokonce s věroučným zbarvením.

Myšlenky, užití pojmy („zůstat“, „světlo“, „nové“, „přikázání“, „slovo“, atd.) a způsob vazeb („život věčný“, „položít život“, „přejít ze smrti do života“, „Spasitel světa“, „zbavit hříchů“, „dílo ďábla“, a další) se kryjí se čtvrtým evangeliem a dalšími dvěma Janovými listy.

Podobně také užití hebrejského paralelismu a jednoduchá větná stavba charakterizují jak evangelium, tak tento list. Stručně řečeno, pokud přijímáme, že čtvrté evangelium napsal apoštol Jan, neměli bychom mít problém s tím, že mu přisoudíme i tento list.

III. Datum vzniku

Někteří se domnívají, že Jan napsal své tři kanonické listy v šedesátých letech z Jeruzaléma, ještě předtím, než jej Římané zničili. Častěji se však přijímá jejich pozdější datování v prvním století (80–95 po Kr.). Otcovský tón tohoto listu dobře koresponduje se starobylou tradicí o staříckém apoštolu Janovi, o kterém se říká, že ho přinesli do shromáždění, kde řekl: „Dítky, milujte se navzájem.“

IV. Pozadí a téma

V době, kdy Jan psal, vzniklo bludné náboženské hnutí, které se označovalo jako gnosticismus (z řeckého gnosis = poznání). Gnostikové říkali, že jsou křesťané, ale tvrdili, že mají *vyšší poznání*, které je nadřazené učení apoštolů. Tvrdili, že v člověku nemůže přebývat „plnost“, dokud není uveden do hlubších „pravd“. Někteří učili, že hmota je zlá a proto člověk Ježíš nemohl být Bohem. Rozlišovali mezi Ježíšem a Kristem. „Kristus“ byl duchovní emanací, která sestoupila na Ježíše při křtu a opustila jej před jeho smrtí, pravděpodobně v getsemanské zahradě. Podle nich *zemřel* na kříži Ježíš, ale Kristus ne. Tvrdili, jak to formuluje Michael Green, že „nebeský Kristus byl příliš svatý a duchovní, aby se poskvrnil trvalým kontaktem s lidským tělem“. Stručně řečeno, popírali vtělení, že Ježíš je Kristus, a že Ježíš Kristus je právě tak Bůh jako člověk. Jan si uvědomoval, že tito lidé nebyli skuteční křesťané, a tak před nimi své

čtenáře varoval, když jim ukázal, že gnostikové nemají znaky skutečných Božích dětí.

Podle Jana člověk buďto je Božím dítětem, nebo jím není. Není nic mezi. Proto je tento list plný krajních protikladů jako světlo a temnota, láska a nenávisť, pravda a lež, smrt a život, Bůh a ďábel. Zároveň je třeba poznamenat, že apoštol rád popisuje lidi podle jejich obvyklého chování. Například při rozlišování mezi křesťany a těmi, kdo křesťany nejsou, nestaví své rozhodnutí na jednotlivém hříšném činu, ale spíše na tom, čím je člověk charakteristický. I rozbité hodiny dokážou správný čas! Ale dobré hodiny ukazují přesný čas stále. Obecně vzato je každodenní chování křesťana svaté a spravedlivé, a podle toho se pozná, že je Boží dítě. Jan na mnoha místech užívá slovo „vědět“. Gnostici tvrdili, že znají pravdu, ale Jan zde předkládá skutečné pravdy křesťanské víry, které je možné *znát* s jistotou. Popisuje Boha jako světlo (1,5), lásku (4,8,16), pravdu (5,6), a život (5,20). To neznamená, že Bůh není osoba, ale spíše, že Bůh je zdrojem těchto čtyř požehnání. Jan také hovoří o Bohu jakožto o spravedlivém (2,29; 3,7), čistém (3,3), a bezhříšném (3,5).

I když Jan užívá jednoduchá slova, *myšlenky*, které vyjadřuje, jsou často hluboké a někdy je těžké je pochopit. Při studiu této knihy bychom se měli modlit, aby nám Pán pomohl uchopit význam svého slova a poslouchat pravdu, kterou nám zjevuje.

Osnova

- I. Prolog: Křesťanské společenství (1,1–4)
- II. Prostředek k zachování společenství (1,5–2,2)
- III. Znaky těch, kdo jsou v křesťanském společenství: poslušnost a láska (2,3–11)
- IV. Fáze růstu ve společenství (2,12–14)
- V. Dvojí nebezpečí pro společenství: svět a falešní učitelé (2,15–28)
- VI. Znaky těch, kdo jsou v křesťanském společenství (pokračování): spravedlnost, láska a důvěra, kterou to přináší (2,29–3,24)
- VII. Potřeba rozlišovat mezi pravdou a bludem (4,1–6)
- VIII. Znaky těch, kdo jsou v křesťanském společenství (pokračování) (4,7–5,20)
 - A. Láska (4,7–21)
 - B. Zdravé učení (5,1a)
 - C. Láska a poslušnost, která z ní plyne (5,1b–3)
 - D. Víra, která přemáhá svět (5,4–5)

- E. Zdravé učení (5,6–12)
 F. Ujistiění skrze Slovo (5,13)
 G. Důvěra při modlitbě (5,14–17)
 H. Znalost duchovních skutečností (5,18–20)
 IX. Závěrečná výzva (5,21)

Komentář

I. Prolog: Křesťanské společenství (1,1–4)

1,1 Dogmatický základ veškerého skutečného společenství je osoba Pána Ježíše Krista. S těmi, kteří zastávají falešné pohledy ohledně jeho osoby, nemůžeme mít opravdové společenství. První dva verše nás vyučují o jeho věčnosti a skutečnosti vtělení. Ten, kdo existoval od věčnosti s Bohem Otcem, sestoupil do tohoto světa jako skutečný člověk. Realita jeho vtělení je naznačena skutečností, že jej apoštolové slyšeli, na vlastní oči viděli, pozorovali jej s hlubokým zájmem a skutečně se jej dotkli. Slovo života nebylo jen nějaký pomíjivý přelud, ale skutečná osoba v těle z masa.

1,2 Druhý verš potvrzuje, že ten, který byl s Otcem, a jehož Jan nazývá věčným životem, se stal tělem a přebýval mezi námi, a také byl spatřen apoštolů.

Následující řádky od neznámého autora ukazují praktické důsledky těchto prvních dvou veršů na naše životy:

„Jsem rád, že mé poznání věčného života není založeno na spekulacích filozofů nebo dokonce teologů, ale na nenapadnutelném svědectví těch, kteří slyšeli, viděli, upřeně hleděli a dotýkali se Toho, který byl vtělením života. Nejednalo se jen o krásný sen, ale o jistou skutečnost, která byla pečlivě pozorovaná a přesně zaznamenaná.“

1,3 Apoštolové nedrželi tuto úžasnou novinu v utajení, a neměli bychom ani my. Uvědomovali si, že to je základ veškerého společenství, a to také svobodně a plně prohlašovali. Všichni, kdo přijali svědectví apoštolů, mají společenství s Otcem, se Synem Ježíšem Kristem a také s apoštolů a všemi ostatními věřícími. Jak úžasné, že provinili hříšníci mají

být přivedeni do společenství s Bohem Otcem a s jeho Synem Ježíšem Kristem! A to je autentická pravda, kterou zde nacházíme.

Jeho Syn, Ježíš Kristus. Ježíš a Kristus představují jednu a tu samou osobu a tato osoba je Synem Božím. Ježíš je jméno, které obdržel po svém narození, a tak mluví o dokonalém lidství. Kristus je jméno, které o něm mluví jako o Božím Vyvoleném, Mesiáši. Ve jménu Ježíš Kristus máme tedy svědectví o lidství i božství. Ježíš je „pravý Bůh z pravého Boha“ (Nicejské vyznání víry) a přece skutečný člověk.

1,4 Proč tedy Jan píše o tématu společenství? Důvod je, aby naše radost byla úplná. Jan si uvědomoval, že svět není schopen poskytnout srdci člověka skutečnou a trvalou radost. Tato radost může vzejít jedině ze správného vztahu s Pánem. Když je člověk ve společenství s Bohem a s Pánem Ježíšem, má hluboce zakořeněnou radost, kterou není možné narušit pozemskými okolnostmi. Jak řekl básník, „zdroj všech písní je vysoko v nebesích nad námi“.

II. Prostředek k zachování společenství (1,5–2,2)

1,5 Společenství popisuje stav, v němž dvě nebo více osob sdílí společné věci. Je to obecnství nebo partnerství. Jan nyní začíná svého čtenáře vyučovat o požadavcích na společenství s Bohem. Přitom poukazuje na učení Pána Ježíše, když byl zde na zemi. Ačkoliv to není přesná citace Pánových slov, suma a podstata jeho učení bylo, že Bůh je světlo a není v něm žádná tma. Chtěl tím říct, že Bůh je zcela svatý, zcela spravedlivý a zcela čistý. Bůh nemůže s oblibou hledět na jakýkoliv projev hříchu. U něj není nic skryto, ale „před

očima toho, jemuž se budeme zodpovídat, je vše nahé a odkryté“ (Žd 4,13).

1,6 Z toho vyplývá, že pokud chce mít člověk společenství s Bohem, nemůže ukrývat hřích. V životě člověka nemůže ve stejnou chvíli koexistovat světlo a temnota, stejně jako není možné, aby byly společně v místnosti domu. Pokud člověk chodí ve tmě, není ve společenství s Bohem. Člověk, který říká, že má společenství s Bohem a pravidelně chodí ve tmě, nebyl nikdy skutečně spasen.

1,7 Na druhou stranu, pokud člověk chodí ve světle, potom může mít společenství s Pánem Ježíšem a ostatními křesťany. To, o co Janovi v tomto oddíle jde, je že, člověk je buďto ve světle nebo ve tmě. Pokud je ve světle, je členem Boží rodiny. Pokud je ve tmě, nemá s Bohem nic společného, protože v Bohu není jakákoliv tma. Ti, kdo chodí ve světle, tzn. jsou křesťany, mají vzájemné společenství, a krev Ježíše Krista je nepřetržitě očišťuje od všech hříchů. Veškeré Boží odpuštění je založeno na krvi jeho Syna, která byla prolita na Golgotě. Tato krev poskytuje Bohu spravedlivý základ, na kterém může odpustit hřích, jak se zpívá – „tato krev nikdy neztratí svou moc“. Má trvalý účinek očistit nás. Samozřejmě, že věřící musí nejprve hřích vyznat, než odpuštění přijme, tím se však Jan zabývá v 9. verši.

1,8 Pak znovu, společenství s Bohem vyžaduje, abychom uznali pravdu o sobě. Například popírat, že máme hříšnou přirozenost, by znamenalo sebeklam a nepravdivost. Všimněte si, že Jan rozlišuje mezi hřichem (v. 8) a *hříchy* (v. 9). Hřích poukazuje na naši převrácenou, zlou přirozenost. *Hříchy* poukazuje na zlo, kterého jsme se dopustili. Ve skutečnosti to, kým jsme, je mnohem horší než to, co jsme kdykoliv udělali. Ale chvála Pánu, Kristus zemřel za náš hřích i za naše *hříchy*.

Obrácení se neznamená, že jsme přišli o hříšnou přirozenost. Spíše to znamená vstípení nové, duchovní přirozenosti, obdařené mocí žít vítězně nad hřichem, který v nás přebývá.

1,9 Pokud chceme den za dnem chodit ve společenství s Bohem a ostatními spoluvěřícími, musíme vyznávat své hříchy: hříchy vě-

domé, hříchy z nedbalosti, hříchy myšlenek, hříchy skutků, tajné hříchy i veřejné hříchy. Musíme je otevřeně předložit před Bohem, pojmenovat je vhodnými jmény, zaujmout postoj podle Boha, a opustit je. Ano, opravdové vyznání hříchů zahrnuje to, že je opustíme: „Kdo zakrývá svá přestoupení, neuspěje, ale kdo je vyznává a opouští, nalezne slitování“ (Př 28,13).

Když to uděláme, můžeme si nárokovat zaslíbení, že Bůh je věrný a spravedlivý, aby nám hříchy odpustil. On je věrný v tom smyslu, že zaslíbil odpuštění, a svůj slib dodrží. Je spravedlivý, aby odpustil, protože nalezl spravedlivou základnu pro odpuštění v zástupném díle Pána Ježíše na kříži. Nejenom, že garantuje odpuštění, ale také nás očistí od veškeré nepravosti.

Odpuštění, o kterém zde Jan mluví, je rodičovské, nikoliv soudní. Soudní způsob odpuštění znamená odpuštění trestu za hříchy, které hříšník získá, když uvěří v Pána Ježíše Krista. Je nazváno soudní, protože je zaručeno Bohem jednajícím v roli soudce. Co však hříchy, které člověk spáchá po obrácení? Co se trestu týká, cena už byla zaplácena Pánem Ježíšem na golgotském kříži. Co se však týká našeho společenství v Boží rodině, hřešící svatý potřebuje rodičovské odpuštění, tedy odpuštění svého Otce. Dosáhne ho vyznáním hříchu. Soudní odpuštění potřebujeme pouze jedenkrát. Je v něm zahrnut trest za všechny naše hříchy – minulé, současné i budoucí. Po celý křesťanský život však potřebujeme rodičovské odpuštění.

Když vyznáme své hříchy, je třeba na základě autority Božího slova věřit, že nám odpustí. Jestliže nám odpouští, musíme být připraveni také odpouštět.

1,10 Nakonec, pokud chceme být ve společenství s Bohem, nesmíme zapírat, že jsme dělali hříšné činy. Bůh ve svém Slově znovu a znovu říká, že všichni zhřešili. Popírat to, znamená dělat z Boha lháře. Byl by to naprostý rozpor s jeho Slovem a úplně popření důvodu, proč Pán Ježíš přišel trpět, krváčet a zemřít.

Vidíme tedy, že společenství s Bohem nevyžaduje bezhříšné životy, ale to, aby všech-